

OPZZ/2333/ 2023

Warszawa, dnia 12 września 2023 r.

Szanowna Pani
Katarzyna Łażewska - Hrycko
Główny Inspektor Pracy

Szanowna Pani Minister,

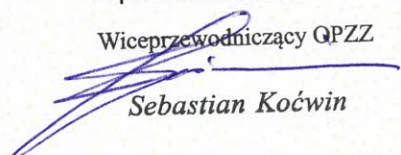
W odpowiedzi na pismo przesłane do Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych (Ldz. UNP: GIP-23-48711/ GIP-GNA.0400.2.2023.1) w sprawie zgłoszenia **propozycji do Programu działania Państwowej Inspekcji Pracy na rok 2024** – przekazuję poniżej sugestie działań prewencyjnych i kontrolnych organizacji członkowskich zrzeszonych w OPZZ.

Niektóre z propozycji przedstawionych w piśmie, zgłoszonych w szczególności przez branżę oświatową i budowlaną, mają bardzo szczegółowy charakter. Uznaliśmy za zasadne, by przedstawić je w takiej formie, gdyż mogą one stanowić nie tylko propozycje do planów działań kontrolnych i prewencyjnych do realizacji w kolejnych latach bądź ich doprecyzowanie, ale mogą z powodzeniem być wytycznymi dla inspektorów pracy w postępowaniu kontrolnym w tych branżach.

Wyrażam nadzieję i przekonanie, że współpraca związków zawodowych i inspektorów pracy w realizacji planu pracy PIP w przyszłym roku wpłynie na zwiększenie przestrzegania praworządności w zakładach pracy.

Z poważaniem

Wiceprzewodniczący OPZZ

Sebastian Koćwin

Wielobranżowo – prawo pracy

- nadużywanie umów cywilnoprawnych w miejsce umów o pracę
- kontrole Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych (regulaminy)
- praca w godzinach nadliczbowych i świadczenia pieniężne z tego tytułu
- nieprawidłowości w udzielaniu urlopów pracowniczych
- przestrzeganie przepisów prawa pracy w kontekście najnowszych zmian dotyczących urlopów wypoczynkowych i pracy zdalnej
- kontrole wprowadzenia przepisów regulujących kwestie trzeźwości w miejscu pracy
- realizacja polityk antymobbingowych w zakładach pracy (dokumentacja i realizacja w praktyce)
- czas pracy kierowców i wypadki w ruchu drogowym w transporcie publicznym
- zatrudnianie pracowników młodocianych przy pracach wzbronionych
- kontrole realizacji ustawy z dnia 8 czerwca 2017 r. o sposobie ustalania najniższego wynagrodzenia zasadniczego niektórych pracowników zatrudnionych w podmiotach leczniczych (z zm.)
- kontrole stanowisk pracy objętych pracą w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze (w szczególności rejestru stanowisk i zgodności liczby stanowisk z rejestrem)
- prawidłowość organizowania i funkcjonowania służby BHP w przedsiębiorstwach
- pracownicy migrujący (status zatrudnienia, bezpieczeństwo i higiena pracy, wynagrodzenia, procedury bezpieczeństwa, szkolenia zawodowe)
- praca sezonowa – wieloaspektowo, w zakresie: nieprawidłowego zatrudniania pracowników młodocianych, czasu pracy, wypłaty wynagrodzenia, warunków bezpieczeństwa i higieny pracy czy legalności zatrudnienia
- intensyfikacja kontroli w zakresie legalności zatrudnienia Polaków i cudzoziemców, w tym działalności agencji zatrudnienia
- zwiększenie liczby kontroli dotyczących delegowania pracowników w ramach świadczenia usług z i na terytorium RP

Wielobranżowo – bezpieczeństwo pracy

- przemysł drzewny – stosowanie w szczególności przepisów dotyczących czynników rakotwórczych w odniesieniu do pyłów drzewnych
- porty morskie i przemysł stoczniowy – unormowania prawne dla żurawi wieżowych i szybko montujących, badanie okresowe, procedury bezpieczeństwa, szkolenia zawodowe
- zagrożenia czynnikami chemicznymi i zagrożenia mechaniczne przy obsłudze maszyn drogowych i produkujących masy bitumiczne
- ogólnie pojęta fotowoltaika w kontekście bezpieczeństwa pracy – praca na wysokości, praca przy urządzeniach elektroenergetycznych, montaż konstrukcji wielkogabarytowych

- intensyfikacja kontroli i działań prewencyjnych dla sektora gastronomii, zwłaszcza w obszarze zatrudnienia i czasu pracy
- prewencja wypadkowa w zakładach rolnych
- mikroklimat w środowisku pracy – kontrole wykonywania pracy w warunkach mikroklimatu gorącego i zimnego
- kontrole budynków pod kątem: dostosowania dla osób o ograniczonej mobilności, terminowości wymaganych prawem przeglądów okresowych, jakim powinny podlegać budynki, dostosowania budynków do ustawy o ochronie ppoż.
- kontrole podmiotów wprowadzających mieszaniny i substancje chemiczne na rynek pod kątem aktualności kart charakterystyk po zmianach prawa w tym obszarze
- zaopatrzenie pracowników w środki ochrony osobistej w związku z wykonywaną pracą

Prawo „związkowe” / Prewencja

- wzmocnienie współpracy pomiędzy Państwową Inspekcją Pracy, a związkami zawodowymi poprzez intensyfikację współpracy w organizowaniu szkoleń, wspólnych konferencji, seminariów, akcji promocyjnych i innych inicjatyw mających na celu popularyzację prawa pracy i bezpieczeństwa pracy
- intensyfikacja współpracy zakładowych organizacji związkowych z inspektorem pracy w zakładzie pracy w czasie postępowania kontrolnego, w szczególności z zakresie informowania o wynikach kontroli i podjętych decyzjach czy realizacji działań profilaktycznych zapisanych w protokołach powypadkowych. Częstsze rekontrole sposobu realizacji wniosków pokontrolnych, decyzji, wystąpień czy poleceń kierowanych do pracodawców przez inspektorów pracy w toku czynności kontrolnych.
- dalsze wzmacnianie współpracy pomiędzy Państwową Inspekcją Pracy, a związkami zawodowymi zarówno na poziomie centralnym, jak i regionalnym, np. poprzez ustanowienie koordynatorów w Okręgowych Inspektoratach Pracy do kontaktów ze związkami zawodowymi
- systematyczne, w miarę możliwości zwiększanie nakładu literatury specjalistycznej z zakresu prawa pracy oraz bezpieczeństwa i higieny pracy będącej w dyspozycji Okręgowych Inspektoratów Pracy, dla wspólnych potrzeb szkoleniowych
- opracowanie kampanii społecznej dotyczącej stosowania pracy zdalnej w praktyce, w szczególności w kwestii zapewnienia odpowiednich warunków BHP. Wśród pracowników wykonujących pracę zdalną zauważalna jest niska świadomość w zakresie zapewnienia bezpiecznych warunków pracy w miejscu wykonywania pracy zdalnej, co sprawia, że praca ta jest często wykonywana niezgodnie z przyjętymi zasadami bezpieczeństwa i higieny pracy.
- zintensyfikowanie działań promocyjnych związanych z kanałem informacyjnym Państwowej Inspekcji Pracy na YouTube, poprzez wykorzystanie mediów PIP oraz mediów partnerów, z którymi współpracuje Inspekcja. Obecnie filmy popularyzujące działalność Państwowej Inspekcji Pracy oraz prawo pracy w tym bezpieczeństwo pracy, które charakteryzują się merytorycznym i profesjonalnym podejściem do przedstawianych w nich zagadnień, wykazują się niezadowalającą oglądalnością.

- kontynuowanie działań w ramach akcji „Pierwsza kontrola”, jako możliwość skorzystania przez pracodawców kontrolowanych po raz pierwszy z fachowej wiedzy inspektorów pracy i wspieranie ich w stworzeniu praworządnych i bezpiecznych warunków pracy.

Edukacja i placówki oświatowe

- nawiązywanie stosunku pracy z nauczycielem, w szczególności w zakresie zgodności z obowiązującymi przepisami czy nawiązywania umów o pracę na podstawie mianowania (zgodnie z przepisami ustawy - Karta Nauczyciela)
- czas pracy nauczycieli – kluczowe zagadnienia:
 - czy czynności wykonywane przez nauczycieli nie przekraczają 40 godzinowego wymiaru czasu pracy zgodnie z przepisami KN ?
 - zobowiązywanie do pracy nauczycieli w dni wolne od pracy (soboty, niedziele, dni świąteczne)
 - czas pracy nauczycieli podczas wyjazdów z dziećmi na kilkudniowe wycieczki, zielone szkoły, konkursy, zawody sportowe, itp., czy dyrektorzy delegują odpowiednią liczbę nauczycieli na powyższe wyjazdy z dziećmi ? czy nauczyciele mają zapłacone za wypracowane godziny ? czy podczas tego typu wyjazdów nauczyciele mają zapewnione przerwy w pracy, zgodnie z istniejącymi przepisami KP (dobowy wypoczynek)
- warunki pracy nauczycieli i pracowników administracji i obsługi - kluczowe zagadnienia:
 - czy pracodawca zapewnia właściwe stanowiska pracy (m.in. ergonomiczne krzesła, biurka itp. itd.) oraz przysługującą na danych stanowiskach odzież ochronną, obuwie, środki ochrony indywidualnej, odzież i obuwie ulegającą zabrudzeniu itp.
- ochrona zdrowia, prewencja, zapobieganie chorobom zawodowym:
 - czy dyrektorzy szkół dokonują oceny ryzyka zawodowego na poszczególnych stanowiskach pracy ? czy dyrektorzy zapewniają przerwy dla pracowników? czy są przeprowadzane badanie czynników szkodliwych i czy dyrektorzy zapobiegają działaniu czynników szkodliwych na pracowników (w szczególności dotyczy to hałasu w szkole oraz stresu wynikającego m.in. ze złej organizacji pracy przez dyrektorów (pośpiech, brak przerw w pracy, ciągła i nieustająca presja)
- urlopy pracownicze:
 - czy nauczyciele placówek feryjnych mogą wykorzystywać przysługujący im czas urlopu zgodnie z przepisami KN ? czy są zobowiązywani podczas przysługującego im urlopu do zadań nie wchodzących w zakres ich czynności (np. remonty, prace porządkowe itp.); czy mogą zrealizować prawo do nieprzerwanego, co najmniej czterotygodniowego urlopu (w szczególności dotyczy to szkół ponadpodstawowych gdzie nauczyciele podczas urlopów wykonują zadania związane z rekrutacją uczniów oraz egzaminami zawodowymi, poprawkowymi itp.) ?
 - poprawność udzielania urlopu uzupełniającego nauczycielom korzystającym z urlopu dla poratowania zdrowia
- kontrole prawidłowości realizowania świadczeń dla pracowników w ramach Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, a także: prawidłowości naliczania składki na ZFŚS od czynnych i emerytowanych pracowników szkoły, terminowości

przekazywania środków na ZFŚS oraz poprawności przyznawania świadczeń ZFŚS pod kątem przestrzegania obowiązku uzgadniania ww. czynności z zakładową organizacją związkową. Wypłaty „wczasów pod gruszą” dla nauczycieli – wg regulaminów ZFŚS.

- wypłaty należności za dodatkowe zajęcia i nadgodziny, ze szczególnym uwzględnieniem: a) wynagrodzenia za godziny nieodbytych zajęć (godziny ponadwymiarowe) z przyczyn nie leżących po stronie nauczyciela, b) zasad rozliczania pensum, w tym godzin ponadwymiarowych nauczyciela w sytuacji świąt występujących od poniedziałku do piątku, c) zasad rozliczania pensum, w tym godzin ponadwymiarowych nauczyciela w pierwszym i ostatnim tygodniu roku szkolnego. Zasady rozliczania i wypłaty delegacji służbowych za polecenia służbowe wydane przez pracodawcę dla pracowników, w tym: a) wynagrodzenia za pracę w trakcie tzw. „zielonych szkół”, b) rozliczenia diet i kosztów przejazdu w ramach wycieczek szkolnych oraz konkursów międzyszkolnych itp.
- kontrole poprawności rozliczania przez szkoły kosztów ponoszonych przez nauczycieli w związku z nauczaniem indywidualnym w miejscu zamieszkania uczniów (koszty „przejazdów lokalnych” oraz podróży służbowych)
- kontrole regulaminów obowiązujących w szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych, w szczególności: regulaminów pracy, wynagradzania, nagród, premii - pod kątem zgodności ze stanem prawnym obowiązującym w tym zakresie oraz realizacji przez pracodawców zapisów w ponadzakładowych układach zbiorowych pracy dla pracowników niepedagogicznych zatrudnionych w szkołach i placówkach oświatowo – wychowawczych
- kontrole przydziału odzieży, obuwia roboczego dla nauczycieli wychowania fizycznego, jak i wypłaty ekwiwalentu za pranie (zapewniania przez pracodawcę prania odzieży roboczej dla nauczycieli wychowania fizycznego oraz pracowników obsługi)
- wypłaty dodatku pieniężnego za trudne warunki pracy w szkolnictwie specjalnym oraz organizacji nauczania uczniów z niepełnosprawnościami

Budownictwo

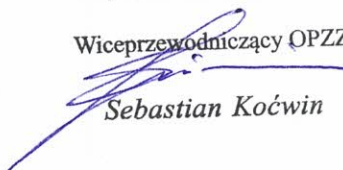
- zwiększenie liczby budów o szczególnym znaczeniu, objętych nadzorem Państwowej Inspekcji Pracy.
Państwowa Inspekcja Pracy prowadzi obecnie 3 - letnią Strategię kontroli i prewencji PIP w budownictwie, której celem jest radykalne zmniejszenie występujących zagrożeń wypadkowych przy wykonywaniu prac budowlanych. Strategia zakłada, że stałe oraz systematyczne kontrole i rekontrole podmiotów wykonujących prace budowlane, w zestawieniu z podejmowanymi przez inspektorów pracy środkami prawnymi oraz działaniami o charakterze profilaktycznym, będą miały za zadanie spowodować trwałą poprawę poziomu bezpieczeństwa pracy na polskich budowach. Skuteczność Strategii, jak i podstawowych działań podejmowanych przez inspekcję pracy w kolejnych latach może zostać zwiększona, poprzez wytypowanie znacznie większej niż 100 liczby budów objętych nadzorem PIP.

- zwiększenie liczby kontroli przeprowadzanych na małych budowach.
Kontrole Państwowej Inspekcji Pracy przeprowadzane na małych budowach powinny zostać zintensyfikowane ze względu na fakt, iż to mikro i mali przedsiębiorcy stanowią większość rynku budowlanego i to właśnie tam dochodzi do największej liczby nieprawidłowości oraz wypadków przy pracy. Zgodnie z danymi inspekcji pracy, w pierwszym roku kampanii "Budowa. Stop wypadkom!", akcje przeprowadzone w miesiącach czerwiec i wrzesień 2022 r. potwierdziły zjawisko występowania ogromnej liczby nieprawidłowości w przestrzeganiu przepisów bhp (80 - 90 proc. kontroli) w najbardziej newralgicznych obszarach, przede wszystkim podczas pracy na wysokościach.
- kontrole przestrzegania przepisów BHP przez firmy budowlane (w szczególności podwykonawców) wobec osób zatrudnionych na innej podstawie niż stosunek pracy oraz osób samozatrudnionych, które wykonują na ich rzecz pracę zarobkową.
 - kontrole przestrzegania przez pracodawców art. 304 § 1 k.p., zobowiązanych do zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy, o których mowa w art. 207 § 2 k.p., osobom wykonującym pracę na innej podstawie niż stosunek pracy w zakładzie pracy lub w miejscu wyznaczonym przez pracodawcę oraz osobom prowadzącym w zakładzie pracy lub w miejscu wyznaczonym przez pracodawcę na własny rachunek działalność gospodarczą
 - kontrole przestrzegania przez 304 3 K. p., który wskazuje, że obowiązki określone w art. 207 § 2 stosuje się odpowiednio do przedsiębiorców niebędących pracodawcami, organizujących pracę wykonywaną przez osoby fizyczne: 1) na innej podstawie niż stosunek pracy; 2) prowadzące na własny rachunek działalność gospodarczą
 - kontrole w zakresie obowiązku przeprowadzenia szkoleń BHP samozatrudnionego na placu budowy
- zwiększenie liczby kontroli przestrzegania przepisów zawartych w rozporządzeniu Ministra Przedsiębiorczości i Technologii z dnia 22 października 2018 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy obsłudze żurawi wieżowych i szybkomontujących, w szczególności dotyczących czasu wykonywania czynności przez operatora żurawia, prowadzenia książki dyżuru.
Ze względu na specyfikę pracy operatorzy żurawia narażeni są na różne niebezpieczne dla zdrowia i życia czynniki i urazy. Dlatego problem warunków pracy i bezpieczeństwa pracy operatorów żurawii jest problemem bardzo istotnym dla funkcjonowania polskiego budownictwa. Praca operatora żurawia ma wpływ na bezpieczeństwo całej budowy, zarówno w aspekcie technicznym, jak i z punktu widzenia ludzi współpracujących z operatorem i znajdujących się w otoczeniu dźwigu – także osób postronnych.
- kontynuowanie oraz zwiększenie liczby kontroli prac związanych z usuwaniem i zabezpieczaniem wyrobów zawierających azbest, które mają na celu weryfikację zapewniania bezpieczeństwa osób pracujących oraz wpływają na zmniejszenie oddziaływania pyłu azbestu na środowisko.
Nadal dość powszechne występowanie wyrobów zawierających azbest w miejscach publicznych, w obiektach i urządzeniach budowlanych lub instalacjach przemysłowych uzasadnia konieczność kontroli stosowania bezpiecznych metod pracy i prawidłowego zorganizowania tych prac.

- wzmocnienie roli Rady Głównego Inspektora Pracy ds. Bezpieczeństwa Pracy w Budownictwie oraz Rad Okręgowych Inspektorów Pracy ds. Bezpieczeństwa Pracy w Budownictwie jako organów powołanych do inicjowania przedsięwzięć o charakterze krajowym i regionalnym w zakresie poprawy bezpieczeństwa pracy w sektorze budowlanym. Wsparcie działalności nowopowstałych lub powstających Rad Okręgowych Inspektorów Pracy ds. Bezpieczeństwa Pracy w Budownictwie.
- zintensyfikowanie działań promocyjnych związanych z popularyzacją kampanii prowadzonych przez Państwową Inspekcję Pracy, tj. "Budowa. Stop wypadkom!", "Legitna praca". Obie kampanie, za pośrednictwem mediów tradycyjnych oraz społecznych, powinny dotrzeć do większej grupy społecznej.

Z poważaniem

Wiceprzewodniczący OPZZ

Sebastian Koćwin